

Kohtuasi C-442/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

12. juuni 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. juuni 2019

Kassatsioonkaebuse esitaja:

Stichting Brein

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

News-Service Europe BV

Põhikohtuasja ese

Kassatsioonkaebus, mis puudutab Useneti-teenuste endise osutaja News-Service Europe BV (edaspidi „NSE“) vastutust autoriõigusega kaitstud teoste levitamise eest Useneti kaudu, ilma et õiguste omajad, kelle huve esindab Stichting Brein, oleks andnud selleks loa.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Küsimus, kuidas tõlgendada mõistet „üldsusele edastamine“ direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses seoses platvormiga, millel võivad kasutajad uudisgruppide ülevaate või ühekordse koodi (*message-ID*) abil üles leida ja alla laadida autoriõigusega kaitstud teoseid, ning seost direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 ja direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõike 1 vahel. ELTL artikkel 267.

Eelotsuse küsimused

1. Kas Useneti-teenuste platvormi käitaja (nagu oli NSE) tegeleb käesoleva eelotsusetaotluse punktides [1–7] ja punktis [16] kirjeldatud asjaoludel üldsusele edastamisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 3 lõike 1 tähenduses?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt (ja järelikult on tegemist üldsusele edastamisega):

Kas järeldus, et Useneti-teenuste platvormi käitaja tegeleb üldsusele edastamisega direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses, ei luba kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) artikli 14 lõiget 1?

3. Kui esimesele või teisele küsimusele tuleb vastata eitavalt (ja seega on põhimõtteliselt võimalik tugineda direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõike 1 kohasele vastutuse välistamisele):

Kas Useneti-teenuste platvormi käitajal, kes osutab käesoleva eelotsusetaotluse punktides [1–7] ja punktis [16] kirjeldatud teenuseid, on aktiivne roll, mis muul viisil takistab tuginemist direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikele 1?

4. Kas Useneti-teenuste platvormi käitajal, kes tegeleb üldsusele edastamisega ja saab tugineda direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikele 1, võib keelata rikkumise jätkamise või teha talle viidatud direktiivi artikli 14 lõikes 3 ette nähtud võimalustest kaugemale mineva ettekirjutuse või ei luba seda teha direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 lõige 1?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) põhjendus 27 ning artikli 3 lõiked 1 ja 2

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul („direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta“) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399) artikli 14 lõiked 1 ja 3 ning artikli 15 lõige 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel

turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (ELT 2019, L 130, lk 92), artikli 17 lõiked 1 ja 3

Viidatud Euroopa Liidu kohtu praktika

7. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764

23. märtsi 2010. aasta kohtuotsus Google France ja Google liidetud kohtuasjades C-236/08–C-238/08, EU:C:2010:159

12. juuli 2011. aasta kohtuotsus L'Oréal jt, C-324/09, EU:C:2011:474

31. mai 2016. aasta kohtuotsus Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379

26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein, C-527/15, EU:C:2017:300

14. juuni 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456

7. augusti 2018. aasta kohtuotsus SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Tsiviilseadustiku (Burgerlijk Wetboek, edaspidi „BW“) artikli 6:196c lõiked 1, 4 ja 5

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Stichting Breini põhikirjajärgne eesmärk on takistada andmekandjate ja andmete ebaseaduslikku kasutamist ja kaitsta andmetega seotud õiguste omajate ja andmete kasutamise õigust omavate isikute huve.
- 2 NSE käitis Useneti-teenuste platvormi. Vastavalt Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus) otsusele käesolevas menetluses lõpetas NSE oma tegevuse Useneti-teenuste osutajana.
- 3 Usenet eksisteerib alates 1979. aastast ja see on Interneti osa. Usenet on ülemaailmne uudiste jagamise platvorm. Usenet koosneb mitmesugustest diskussioonifoorumitest (uudisegruppidest), mis on liigitatud hierarhiliselt teemade järgi. Useneti kasutajad saavad ka ise luua uusi uudisegruppe. Nad saavad sisestada (üles laadida või postitada) uudiseid nende valitud uudisegruppi. Sisestatud uudise päist (*header*) kuvatakse uudisegruppide ülevaates (*overview*) ning selle abil saavad teised kasutajad selle uudise uudisegrupist üles leida. Igal uudisel on lisaks ühekordne kood (*message-ID*), mis luuakse automaatselt, kui kasutaja uudise sisestab. Uudiseid saab avada ka viidatud koodi abil. Useneti kasutajad saavad seega uudiseid leida, valides uudise uudisegruppide ülevaatest,

või vahetult ühekordse koodi (*message-ID*) abil. Leitud uudiseid saavad nad soovi korral alla laadida.

- 4 Usenetti toetavad paljud teenuseosutajad. Kui isik, kes kasutab teatava Usenetti-teenuste osutaja teenuseid, sisestab uudise, jagatakse seda ühekordselt kõikide teiste Usenetti-teenuste osutajatega. Seda protsessi nimetatakse sünkroniseerimiseks või partnervõrgus jagamiseks (*peering*). Usenetti-teenuste osutajad salvestavad oma serveritesse kasutajatelt saadud uudised ja sünkroniseerimise teel ka teistelt Usenetti-teenuste osutajatelt saadud uudised. Vanemad uudised kustutatakse automaatselt, et luua salvestusruumi uutele uudistele. Salvestusaja kestust nimetatakse retentsiooniajaks. 2011. aasta mais oli retentsiooniaeg 400 päeva pikkune. Sünkroniseerimisest ja/või partnervõrgus jagamisest (*peering*) tulenevalt on artiklite valik kõikide Usenetti-teenuste osutajate puhul põhimõtteliselt ühesugune. Võimalikud erinevused tulenevad erinevatest retentsiooniaegadest (ja teatud juhtudel ka tõrgetest või kustutusprotsessidest nn „märka ja eemalda“ protseduuri (*Notice-and-Takedown*, edaspidi „NTD-protseduur“) tagajärjel).
- 5 Usenetti kasutatakse muu hulgas video- ja audiomaterjale või tarkvara sisaldavate uudiste levitamiseks. Selleks jagatakse kasutaja arvutis olev binaarfail (mis sisaldab näiteks mängufilmi, muusikapala või mängu) tarkvara abil paljudeks alfanumbriks uudisteks, mis kodeeritakse ning seejärel sisestatakse Usenetti. Binaarfaili kodeerimise ja osadeks jagamise tulemusel tekkivaid uudiseid nimetatakse binaarideks. Teised kasutajad võivad binaare koguda ja seejärel tarkvara abil kokku panna ja dekodeerida, et saada uuesti algset binaarfaili. Selleks vajalik tarkvara on Internetis tasuta kättesaadav. Seda ei tööta välja, ei paku ega tarni NSE. Leidub erinevaid otsingumootoreid ja tarkvararakendusi, mida kasutades saab kasutaja (koodi ehk *message-ID* abil) leida Usenetist üles enda soovidele vastava muusikapala või mängufilmi.
- 6 NSE kliendid olid näiteks internetiteenuste osutajad, kes lisisid Usenetti kasutamise võimaluse oma tarbijate internetipaketti. Kliendiks võis olla ka nn edasimüüja, kes pakkus tarbijatele abonemente, mis tagasid vahetu juurdepääsu NSE serveritele. Mõlemal juhul võimaldati tarbijal NSE serveritelt sisu alla laadida. NSE-l ei olnud vahetuid ärisuhteid tarbijatega.
- 7 NSE võttis teataval kuupäeval pärast 6. aprilli 2009 kasutusele NTD-protseduuri. Teataval kuupäeval enne 24. maid 2011 võttis NSE kasutusele ka nn *Fast-Track*-protseduuri. See protseduur annab teatud pooltele õiguse ebaseaduslikke artikleid NSE serveritest vahetult (see tähendab ilma NSE osaluseta) eemaldada.
- 8 Käesolevas menetluses palub Stichting Brein kokkuvõtlikult (i) tuvastada, et NSE rikub autoriõigusi ja nendega kaasnevaid õigusi, mille omajad on isikud, kelle huve Stichting Brein kaitseb, (ii) tuvastada, et NSE vastutab toimepandud rikkumistega tekitatud kahju eest ja (iii) teha binaaridega piirnev ettekirjutus rikkumine lõpetada ja sellest ka edaspidi hoiduda. Stichting Breini nõuded põhinevad väitel, et autoriõigusi ja nendega kaasnevaid õigusi, mille omajad on

isikud, keda esindab Stichting Brein, rikub NSE ise ja lisaks on NSE tegevus ebaseaduslik ka osas, milles ta pakub äritulu saamise eesmärgil allalaadimissüsteemi, mille raames salvestatakse ja levitatakse ilma asjaomase loata suures mahus autoriõigusega kaitstud sisu.

- 9 Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) rahuldab punktis i viidatud nõude ja tegi punktis iii viidatud ettekirjutuse. Punktis ii viidatud nõude jättis Rechtbank ebapiisava põhjendatuse tõttu rahuldamata.
- 10 Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami apellatsioonikohus, Madalmaad) tühistas Rechtbanki otsuse ja kohustas NSEd võtma Usenet-teenuste osutamise taasalustamise korral kasutusele NDT-protseduuri. Põhjenduseks märkis Gerechtshof Amsterdam järgmist:
 - 11 Kasutajatele oma serverite kaudu artikleid kättesaadavaks tehes teeb NSE toimingut, millega jõutakse uue üldsuseni. Osas, mis puudutab kasutajate sisestatud uudiste edastamist teistele Useneti-teenuste osutajatele, saab NSE tugineda BW artikli 6:196c lõikele 1 („mere conduit“/„pelk edastamine“). Osas, milles NSE talletab retentsioonija vältel artikleid oma serverites, saab ta tugineda vastutuse välistamisele BW 6:196c lõike 4 alusel (Teabe talletamine). NSE teenused on puhtalt tehnilist, automaatset ja passiivset laadi. BW artikli 6:196c kohane vastutuse välistamine tähendab ka, et sellele sättele tugineda saav isik, kes ise rikub teiste õigusi, hõlbustades kolmandatel isikutel rikkumiste toimepanekut, ei vastuta rikkujana. Selline otsus, mille palub oma tuvastamistaotlustes teha Stichting Brein, ei tule seega kõne alla. Need taotlused põhinevad nimelt eeldusel, et rikkujana vastutab ka NSE.

NSE suhtes tehtav ettekirjutus ei saa tugineda tema vastutusele rikkujana. See ei muuda siiski seda, et BW artikli 6:196c lõike 5 sätet arvestades saab teha ettekirjutuse või kehtestada keelu. Rechtbanki (esimese astme kohus) ettekirjutus, millega kohustatakse rikkumist lõpetama, ei vasta aga NSE rollile selliste teenuste osutajana, mille abil on rikkumine toime pandud; tegemist on olukorraga, mis on keerukam kui rikkuja roll ja eeldab teist laadi korraldust (12. juuli 2011. aasta kohtuotsus L'Oréal jt, C-324/09, EU:C:2011:474). Kõnealune ettekirjutus sisaldab nimelt NSE-le seatud üldist kohustust jälgida tema edastatavat või talletatavat teavet; selline jälgimine on aga vastuolus direktiivi 2000/31/EÜ artikliga 15. Sobiv meede oleks ettekirjutus, millega kohustatakse võtma kasutusele NTD-protseduur.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 12 Stichting Breini sõnul on NSE rikkunud tema esindatavate autorite ainuõigust, kuna ta on edastanud nende teoseid üldsusele direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses. Stichting Brein väidab kaebemenetluses, et Gerechtshof (apellatsioonikohus) on jättnud tähelepanuta, et NSE-il oli talletatud uudistega seondvalt aktiivne roll, nimelt olid talle tema talletatud andmed teada või et tal oli nende andmete üle kontroll. Stichting Brein märgib sellega seoses, et

Gerechthofi (apellatsioonikohus) väide, et NSE teenused on puhtalt tehnilist, automaatset ja passiivset laadi, on vale või ei ole osas, mis puudutab seisukohta, et NSE pani toime teo, millega ta jõudis uue üldsuseni, piisavalt (loogiliselt) põhjendatud.

- 13 Lisaks leiab Stichting Brein, et Gerechthof (apellatsioonikohus) jättis tähelepanuta, et kui selline teenuseosutaja nagu NSE tegeleb üldsusele edastamisega (nagu eeldas Gerechthof (apellatsioonikohus)), siis on tegemist rikkumisega, ja et tuginemine BW artiklile 6:196c ei takista sellisel juhul tegemast tuvastamisaotlustes palutud otsust ning rikkumise lõpetamise ettekirjutust.
- 14 NSE on seisukohal, et Usenet-teenuste platvormil pakkus ta – direktiivi 2001/29/EÜ põhjenduse 27 tähenduses – üksnes füüsilisi abivahendeid, mis võimaldasid üldsusele edastamist, ja järelikult ei ole ta ise üldsusele edastamisega tegelenud. See tuleneb ka Gerechthofi (apellatsioonikohus) järeldusest, et tema teenused on puhtalt tehnilist, automaatset ja passiivset laadi. NSE väidab, et Gerechthofi (apellatsioonikohus) seisukoht, et ta on tegelenud üldsusele edastamisega, on vale või ei ole loogiliselt põhjendatud.
- 15 NSE leiab, et BW artikli 6:196c lõike 4 (millega on Madalmaade õigusesse üle võetud direktiivi 2000/31/EÜ artikkel 14) kohaselt on ta vabastatud igasugusest vastutusest.

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 16 Tuvastatud on, et NSE tegevusega on tehtud üldsusele ilma õiguste omajate loata kättesaadavaks autoriõigusega kaitstud teoseid, kuna vähemasti üks osa binaaridest sisaldab materjali, mis rikub õiguste omajate õigusi. Tekib küsimus, kas NSE tegeles üldsusele edastamisega direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses, pakkudes platvormil, mille kaudu oli Useneti kasutajatel võimalik uudisegruppide ülevaate ja/või ühekordse koodi (*message-ID*) abil üles leida ja alla laadida autoriõigusega kaitstud teoseid. Peale selle tuleb välja selgitada, kas NSE tegevus ei võimalda kohaldada direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõiget 1 ja järelikult BW artikli 6:196c lõiget 4.
- 17 Direktiivis 2001/29/EÜ endas ei selgitata, mida tähendab „üldsusele edastamine“. Tegemist on liidu õiguse autonoomse mõistega, mida direktiivi põhjenduse 23 kohaselt tuleb tõlgendada laialt. Üksnes füüsiliste abivahendite pakkumist, mis võimaldavad edastada või edastavad, ei käsitleta kõnealuse direktiivi kohaldamisel edastamisena direktiivi 2001/29/EÜ tähenduses (põhjendus 27). Euroopa Kohus on aga märkinud, et üksnes füüsiliste abivahendite pakkumisega, mis võimaldavad edastada või edastavad, ei ole tegemist sellise meediamängija müügi korral, millesse on eelnevalt installeeritud veebis kättesaadavad lisad, mis sisaldavad hüperlinke, mis suunavad veebisaitidele, mida üldsusel on võimalik vabalt külastada ja kus autoriõigusega kaitstud teosed on tehtud üldsusele kättesaadavaks ilma autoriõiguse omajate loata. Sellisel juhul on tegemist üldsusele edastamisega (26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein,

C-527/15, EU:C:2017:300). Ka veebipõhise failijagamisplatvormi The Pirate Bay käitajate puhul ei saa lähtuda sellest, et nad üksnes „pakuvad“ füüsilisi abivahendeid, mis võimaldavad edastada või edastavad. Kõnealune platvorm indekseerib nimelt torrentfaile, et failijagamisplatvormi kasutajad saaksid teoseid, millele need torrentfailid viitavad, kergesti üles leida ja alla laadida. The Pirate Bay käitajad tegelevad üldsusele edastamisega, kuna kaitstud teoste metaandmeid indekseerides ja otsingumootorit pakkudes võimaldavad nad platvormi kasutajatel neid teoseid leida ja jagada (14. juuni 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456).

- 18 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt hõlmab direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõike 1 kohane vastutuse välistamine vaid juhtumeid, mil infoühiskonna teenuste osutaja tegevus on puhtalt tehnilist, automaatset ja passiivset laadi, mis tähendab, et sellisele teenuseosutajale ei ole teada teave, mida tema teenuste kasutajad talletavad, ja ta ei saa seda teavet ka kontrollida. Välistamine ei ole aga kohaldatav, kui infoühiskonna teenuste osutajal oli aktiivne roll.
- 19 Direktiiv (EL) 2019/790 sisaldab uusi sätteid, mis reguleerivad üldsusele edastamist seoses veebipõhiste teenustega autoriõigusega kaitstud teoste või muu kaitstud sisu jagamiseks, ning tingimusi, mille korral vastutab sellise teenuse osutaja üldsusele edastamise keelatud toimingute eest (artikkel 17). Siiski ei ole selge, kas ja mil määral on need sätted uus õigus ja kuidas tuleb neid hinnata enne uute sätete jõustumist kehtinud õiguse raames.
- 20 Hoge Raad (Madalmaade kõrgeim kohus) kahtleb, kuidas tuleb vastata küsimusele, kas NSE on tegelenud üldsusele edastamisega. Ühelt poolt on Gerechtshof (apellatsioonikohus) teinud järelduse, et NSE teenused on puhtalt tehnilist, automaatset ja passiivset laadi. Selles mõttes ei saa välistada niisuguse otsuse tegemist, et NSE on pakkunud üksnes füüsilisi abivahendeid direktiivi 2001/29/EÜ põhjenduse 27 tähenduses. Teiselt poolt on NSE tegevuse kaudu tehtud üldsusele ilma õiguste omajate loata kättesaadavaks autoriõigusega kaitstud teosed. NSE võimaldas nimelt platvormi kasutajatel kõnealuseid teoseid uudisegruppide ülevaate ja/või ühekordse koodi (*message-ID*) abil üles leida ja alla laadida.
- 21 Kuna mõistet „üldsusele edastamine“ tuleb tõlgendada laialt, ei saa välistada, et NSE tegevust tuleb pidada üldsusele edastamiseks direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses. Seda puudutab esimene küsimus.
- 22 Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, tekib küsimus, kas järeldus, et NSE on tegelenud üldsusele edastamisega direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses, ei luba kohaldada direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõiget 1. Seda puudutab teine küsimus.
- 23 Võimalik, et direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikega 1 sooviti vastutust teabe talletamise teenuste eest piirata, olenemata sellest, kas tegemist on üldsusele edastamisega direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses. Siiski võib kõne

alla tulla ka see, et juba siis, kui on tuvastatud, et NSE on tegelenud üldsusele edastamisega, tuleb eeldada, et tema roll on olnud aktiivne, mistõttu ei saa tugineda direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikele 1.

- 24 Kui esimesele või teisele küsimusele tuleb vastata eitavalt, tekib küsimus, kas NSE-il on teenuste pakkumisest tulenevalt olnud aktiivne roll, mis muul moel takistab direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõike 1 kohaldamist. Seda puudutab kolmas küsimus.
- 25 Juhul kui otsustatakse, et NSE on tegelenud üldsusele edastamisega ja samal ajal võib ta tugineda direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõike 1 kohasele vastutuse välistamisele, tuleb vastata küsimusele, kas NSEd – kui rikkujat – saab kohustada rikkumist lõpetama ja sellest ka edaspidi hoiduma või kas tema suhtes saab kehtestada muu keelu, mis läheb direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikes 3 ette nähtud võimalustest kaugemale. Seda puudutab neljas küsimus.
- 26 Kohtuotsuses L'Oréal jt on märgitud, et rikkujale tehtava ettekirjutusega keelatakse loogiliselt tal rikkumist jätkata, samas kui rikkumist võimaldava teenuse osutaja olukord on keerukam ja eeldab teist laadi korraldust (punkt 129). Direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõikes 3 on sätestatud, et viidatud artikkel ei mõjuta kohtu või haldusasutuse võimalust nõuda vastavalt liikmesriikide õigussüsteemidele teenuse osutajalt rikkumise lõpetamist või vältimist. Direktiivi 2000/31/EÜ artikkel 15 keelab liikmesriikidel siiski kehtestada artiklis 14 viidatud teenuste osutajatele üldist kohustust jälgida nende talletatud teavet või üldist kohustust otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid.